

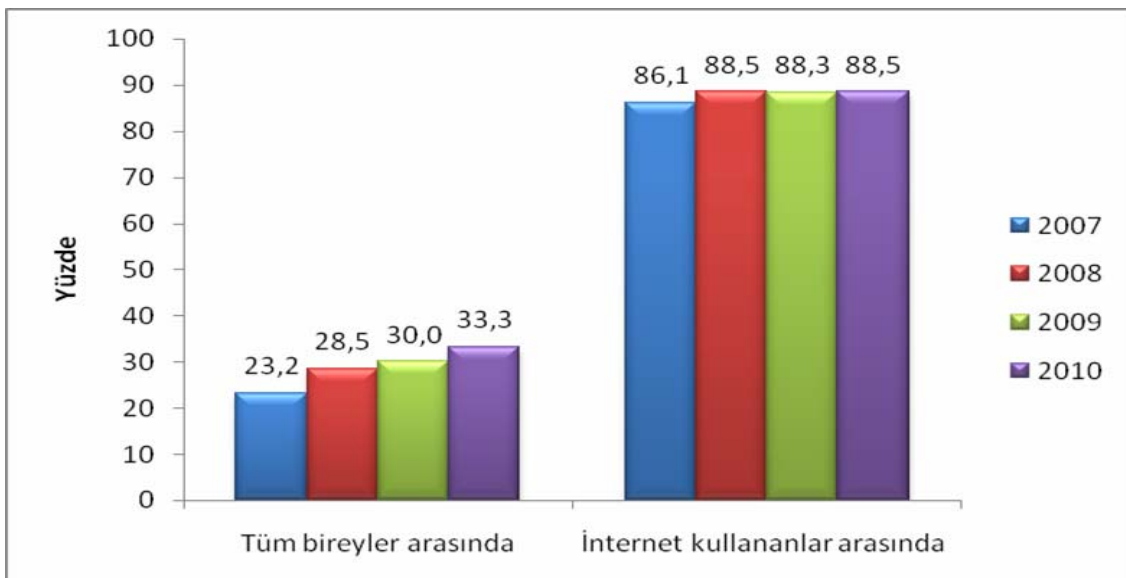
BİLGİ TOPLUMU İSTATİSTİKLERİ 2010

ÖZET DEĞERLENDİRME

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Bilgi Toplumu Dairesi tarafından 2010 yılında ikincisi yayımlanan Bilgi Toplumu İstatistikleri yayını Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm sürecindeki durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yayın, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve diğer kurumlar tarafından, Bilgi Toplumu Stratejisi kapsamında belirlenmiş 117 adet gösterge bazında üretilen ve yine TÜİK tarafından konsolide edilerek DPT'ye iletilen 2009 yılı ve öncesine ait verilerin analizini kapsamaktadır. "Bilgi Toplumu İstatistikleri 2010" yayınında olmamakla birlikte, TÜİK tarafından Ağustos ayında yayımlanan 2010 Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Anketinin sonuçları da dikkate alındığında, bilgi toplumuna dönüşümde öne çıkan hususları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkün:

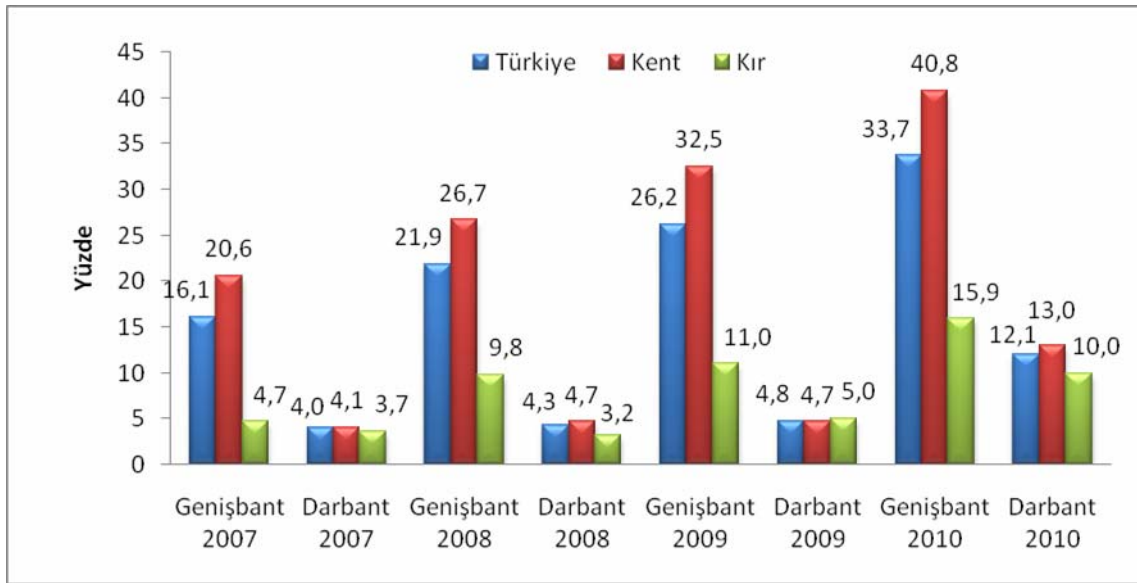
- 16-74 yaş grubunda, 2002 yılında %5,4 olan son üç ay içinde internet kullanım oranı 2010 yılında %37,6'ya ulaşmıştır. Son bir yıl içinde herhangi bir dönemdeki internet kullanım oranı 2009 yılında %38,1 iken 2010 yılında bu oran %41,6 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle Avrupa Birliği (AB) tarafından izlenen ve "her gün veya haftada en az bir defa internet kullandığını beyan edenlerin oranı" olan düzenli internet kullanım oranı ülkemizde %33,3'tür. Toplumun farklı kesimlerinde internet kullanım oranları değişiklik göstermeye devam etmektedir.

Şekil 1 - Düzenli İnternet Kullanım Oranı

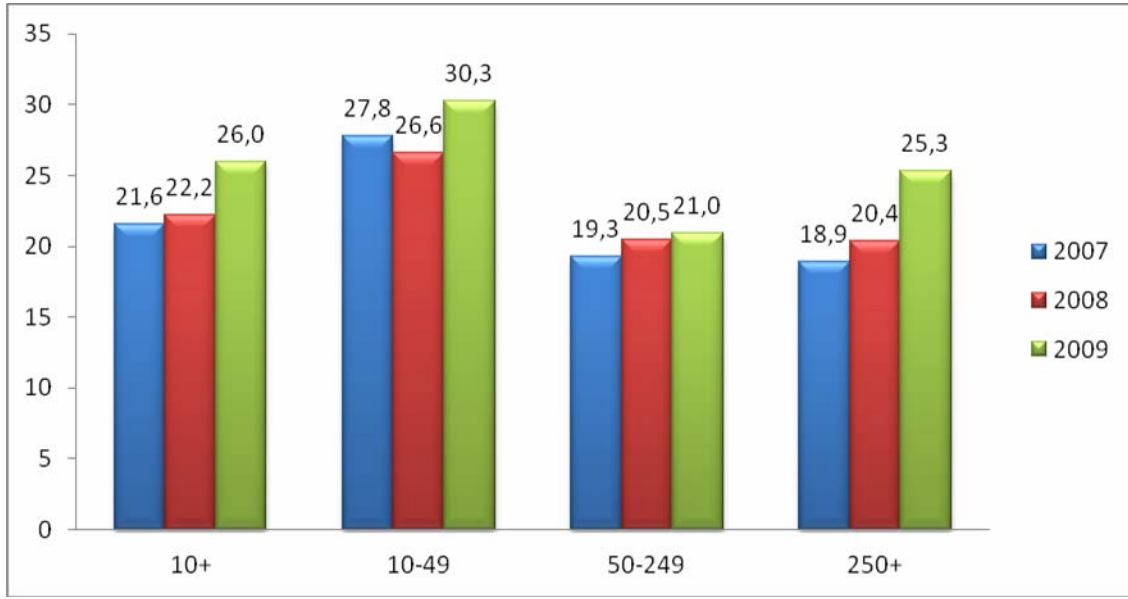
- İnternet kullanım amaçları arasında yıllar itibarıyla ilk sıraları mesajlaşma, sohbet, gazete ya da dergi okuma, müzik, film vb. indirme alırken, e-ticaret, çevrimiçi bankacılık ve e-devlet hizmetlerinden faydalanma konuları geride kalmaktadır.
- Evde bilgisayar ve internet sahipliği oranı artış göstermeye devam etmektedir. 2004 yılında hanelerde internet erişimi %7 iken, bu oran özellikle 2006 sonrası büyük aşama kaydederek 2010 itibarıyla %41,6'a ulaşmıştır. 2009 yılında hanelerin %26,2'si genişbant erişime sahip iken, 2010 yılında bu oran %33,7'ye ulaşmış durumdadır.

Şekil 2 - Hanelerde Genişbant İnternet Sahipliği

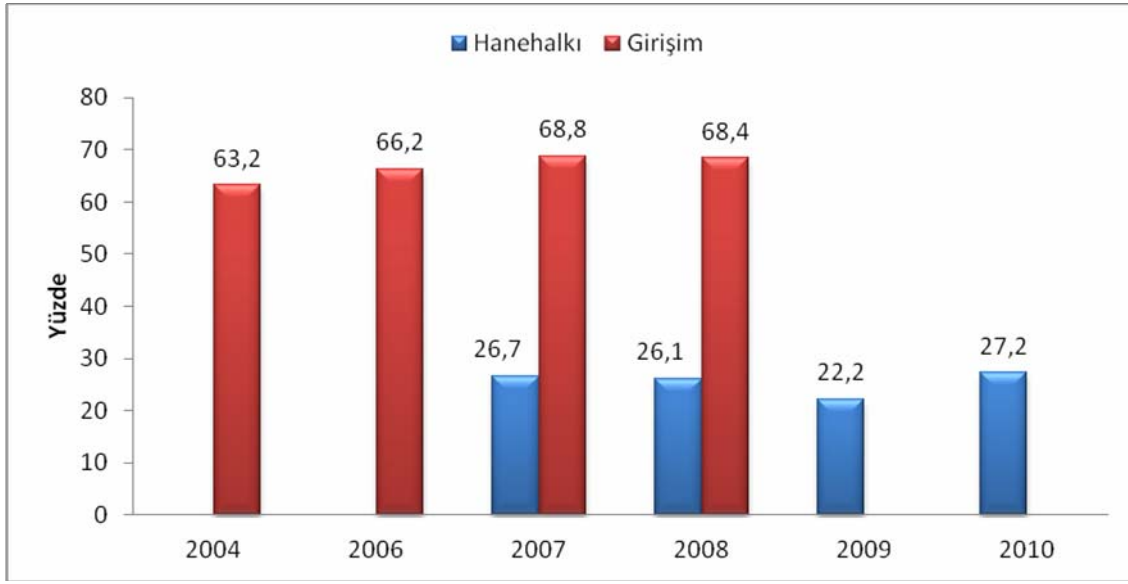
- Türkiye’de bireylerin internet kullanımı ve teknolojiye erişimleri artış gösterirken bu konuda AB ülkeleri ile fark ise devam etmektedir. 2009 yılında Türkiye’de düzenli internet kullanım oranı %30 iken AB-25 ve AB-27 değerleri sırasıyla %62 ve %60’tır. Benzer şekilde, 2009 yılı için, hanelerde genişbant internet sahipliğinde Türkiye’de oran %26,2 iken AB-25 ve AB-27’de %58 ve %56 olmuştur. AB için önemli bir kıstas olan düzenli internet kullanımına bakıldığında, 2009 yılında Türkiye için % 30 olan bu değer Norveç için %88, İspanya için %54, İtalya için %42, Yunanistan için %38 ve Romanya için %31 olarak belirlenmiştir.
- Seçilmiş sektörlerde 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin 2005 yılında %87,8’i, 2009 yılında ise %90,7’si bilgisayar kullanmakta olup aynı dönemde interneti olan girişimlerin oranı %80,4’ten %88,8’e yükselmiştir.
- Girişimlerde haftada en az bir kez internet kullanan çalışanların oranı %26’dır. Bu oran 2007-2009 döneminde 10-49 kişi çalıştıran girişimlerde diğer gruplara göre daha yüksek gerçekleşmiştir.

Şekil 3 - Girişimlerde Haftada En Az Bir Kez İnternet Kullanan Çalışanların Oranı

- 2009 yılında girişimlerin interneti kullanma amaçları arasında ilk sırada %76,3 ile bankacılık ve finansal hizmetler gelmektedir.
- Girişimlerin internet üzerinden sunduğu hizmetler arasında yıllar itibarıyla ilk sırada ürün katalogları ve fiyat listelerinin sunumu yer almakta olup 2009 yılı için bu hizmetin sunum oranı %77,9 olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye’de girişimlerin internet erişimlerinde AB ülkeleri ile önemli bir yakınsama eğilimi görülmektedir. 2009 yılında Türkiye’de genişbant internet erişimine sahip işletmelerin oranı %84 iken AB-25 ve AB-27 ortalamaları sırasıyla %85 ve %83 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2009 yılında Danimarka’da %80, Fransa’da %93, Bulgaristan’da %70 ve Romanya’da %41’dir.
- Bireylerin ve girişimlerin kamuyla işlemlerinde interneti kullanma oranları yıllar itibarıyla önemli ölçüde değişim göstermemektedir. Ancak, bireylere nazaran işletmeler kamu ile elektronik ortamda daha yoğun bir iletişim içerisindedir. 2010 yılında bireylerin kamu ile iletişimde interneti kullanım oranı %27,2’dir. 2008 yılında girişimlerin kamu ile iletişimde interneti kullanım oranı ise %68,4’tür.

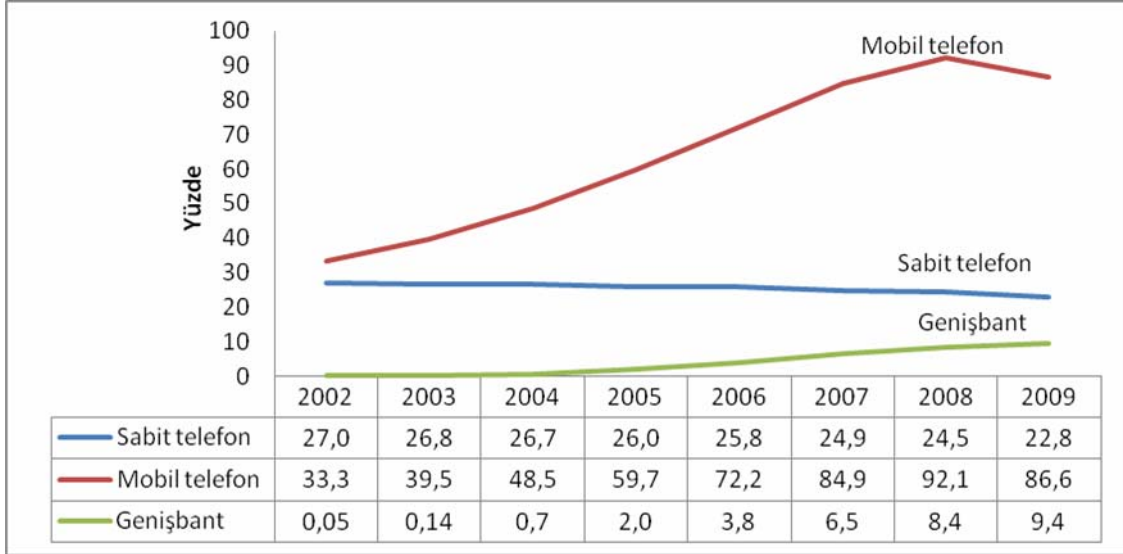
Şekil 4 - Hanehalkı ve Girişimlerde Kamu ile İletişimde İnternet Kullanım Oranları

- Hem bireyler hem de girişimler için internet kullanım amaçları arasında ilk sırada bilgi edinme yer almaktadır. 2009 yılında bireyler, 2008 yılında ise girişimler tarafından e-Devlet hizmetlerini kullanmama nedenleri arasında ilk sırada sırasıyla %64,4 ve %73,8 oranlarıyla “yüzyüze görüşmenin tercih edilmesi” yer almaktadır. 2010 yılı anketinde ise bireyler, e-devlet hizmetlerini kullanmama nedeni olarak %78,1 oranla “ihtiyaç duymadıklarını” ilk sırada belirtmektedir.
- Engellilere erişim imkanı sağlayan kamu internet sitelerinin oranı 2009 yılında %2,6’da kalmıştır.
- Kamu hizmetlerinde elektronik kanallardan gerçekleşen işlemlerin oranı 2009 yılında % 66,2’dir. Diğer taraftan aynı yıl e-devlet kapısına entegre olmuş hizmetlerin sayısı 139’a, e-devlet kapısı ziyaretçi sayısı ise 571.113’e ulaşmıştır.
- 2009 yılında bütçe içinde ve zamanında tamamlanan BİT projeleri oranı %24,2’dir.
- 2009 yılında Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) sektörü pazar büyüklüğü 22,20 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Pazar içinde iletişim ve bilgi teknolojileri alt sektörlerinin büyüklükleri ise sırasıyla 15,54 ve 6,66 milyar ABD Doları’dır.
- 2009 yılında iletişim sektörü %9,03 küçülürken, donanım pazarında yaşanan %15,25’lik büyümenin etkisiyle bilgi teknolojileri pazarı %11,74 büyümüştür. 2008 yılında %0,51 olan bilgi teknolojileri pazar büyümesinde en büyük pay %12,5 ile hizmetler alt sektörüne aittir.
- 2009 yılında bilgi teknolojileri ve iletişim sektörlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki payı sırasıyla %1,08 ve %2,53’tür.
- 2009 yılında BİT donanım sektörü ihracatı %27, ithalatı ise %12,1 oranında küçülmüş; donanım sektöründe ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %10,6 seviyesine gerilemiştir.

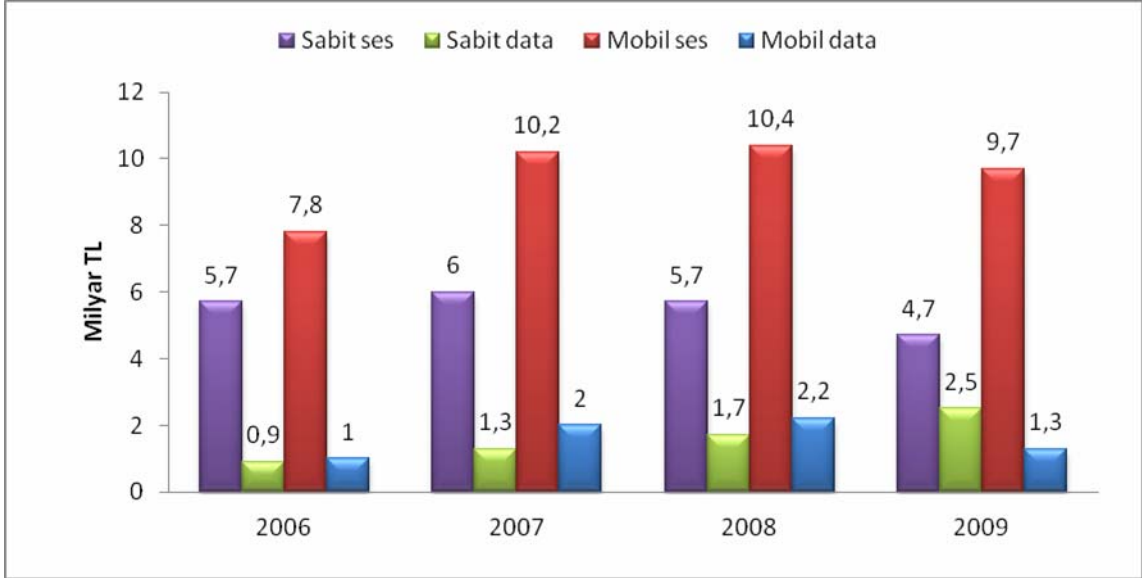
- 2003 yılında BİT sektörü genelinde 145.227 kişi istihdam edilirken, 2006 yılında 160.644'e ulaşılmıştır. Sektörde son dönemde artan Ar-Ge çalışanlarının oranı ise 2006 yılında %5,2'dir.
- Sabit telefon abone yoğunluğu 2002-2009 döneminde %27'den %22,8'e gerilemiştir. Cep telefonu abone yoğunluğunda 2008 yılında %92,1'e ulaşılmış, ancak numara taşınabilirliği uygulamasının gelişmesi ve tarifelerde yaşanan gelişmelerden dolayı 2009 yılı sonunda bu oran %86,6'ya gerilemiştir. Genişbant abone yoğunluğu ise yıllar itibarıyla artış neticesinde 2009 yılında %9,4'e ulaşılmıştır.

Şekil 5 - Sabit Telefon, Mobil telefon ve Genişbant Abone Yoğunluğu

- 2009 yılı sonu itibarıyla AB-27 ülkelerinde sabit genişbant penetrasyonu %24,8'dir. AB-27 içinde en düşük orana Bulgaristan (%13), en yüksek orana ise Danimarka (%37,8) sahiptir. Bu oranlar ülkemiz için ifade edilen, sabit ve mobil genişbant erişimi içeren %9,4 ile karşılaştırıldığında ise yüksek kalmaktadır.
- Sabit telefon abone sayısındaki azalmaya paralel olarak bu hizmetlerden elde edilen gelir 2006-2009 döneminde %17,5 azalırken, aynı dönemde mobil telefon hizmetleri gelirleri %24,4 oranında artmıştır.

Şekil 6 - Telekomünikasyon Sektörü Alt Pazar Büyüklükleri

- Özellikle şehirlerarası ve milletlerarası aramalarda artan rekabet ve mobil hizmetlerin ikame etkisiyle sabit telefon hizmetlerine ilişkin tarife sepetlerinde 2009 yılında kayda değer bir düşüş yaşanırken, mobil hizmetlere ilişkin sepetin fiyatı 2008-2009 yıllarında sabit kalmıştır.
- Elektronik haberleşme sektöründeki rekabet seviyesini inceleyen ve Avrupa Rekabetçi Telekomünikasyon Birliği (ECTA) tarafından yapılan “Düzenleyici Karne” çalışmasına göre Türkiye 2009 yılında 22 ülke içinde 19. sırada yer almaktadır.
- 2008 yılında Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı %0,73, özel sektör Ar-Ge harcamaları içinde BİT Ar-Ge harcamalarının payı ise %27,1 olarak gerçekleşmiştir.
- 2009 yılı itibarıyla ülkemizde milyon kişi başına düşen patent sayısı 4,7’dir.
- Ülkelerin yenilikçilik düzeylerini belirleyen önemli bir unsur olan “insan kaynağı”na ilişkin olarak gençlik eğitim düzeyi ile 100 kişi başına düşen 25-64 yaş arası üniversite mezunu sayısı yıllar itibarıyla gelişme göstermektedir.